

ISPA Kongresszus Torontóban

Befolyásolják-e a művészetek a társadalmi-politikai változásokat?

„Groundbraking”, vagyis úttörés, volt a motója a Nemzetközi Társaság az Előadó-művészetért (ISPA) 25. kongresszusának, melyet június 15-18. között Torontóban tartottak. E sorok írója évek óta tagként, egy ideje az igazgató tanács tagjaként kísérheti figyelemmel, illetve a maga szerény módján formálhatja e szervezet működését. E mostani kongresszusra nehéz időkből került sor – rögvest mondjam – csodás helyen és környezetben és meglehetősen eredménnyel.

Nézzük a helyszínt: Torontó valószínűleg a világ egyik legkedvesebb vidéki metropolisza. Hatalmas felhőkarcolóival, sugárújaival, számos színházával, operaházával, rengeteg barátságos éttermével, kávézójával, egy nagy síkság közepén, méregzöld, végtelen erdősegtől övezve úgy áll az Ontario tó partján, mintha játékos istenségek bájos kísérlete lenne, vajon lehet-e Amerikában még egy New Yorkot teremteni kicsiben, barátságosan? Úgy látszik, nagyon is lehet! A kongresszus napjaiban tetőztek ráadásul a város híres eseménysorozatának, a Luminato Fesztiválnak utcákat, közttereket is birtokba vevő rendezvényei. Popzenészek és Joshua Bell, a Kronos Kvartett és Raj Kapoor indiai filmlegenda életműve, Mahler szimfóniák és világzene, kortárs balett és utcabál tették igazán tarkává és élvezetessé e napokat Kanada legnagyobb városában.

Mintha ugyan nem a gazdasági válság bugyraiban kínlódnánk mindahányan.

Merthogy a „groundbraking” mottó leginkább a súlyosan megrongálódott utak helyreállítására, ugyanakkor a bejárt utak helyett új ösvények felkutatására, járhatóvá tételére vonatkozott.

Természetes, hogy mostanában minden hasonló tanácskozáson e körül forog a szó. Az előadó-művészet többnyire cudar környezetben kell, hogy feltalálja nemcsak a túlélés receptjeit, de találjon magának kitörési lehetőséget is a pénzügyi válság okozta megsemmisítő örvényből. Bizony megsemmisítő, mert évek óta szűnnek meg, kerülnek súlyos bajba színházak, operaházak, zenekarok, táncgyűttesek szerte a világban. Mit lehet ilyenkor tenni?

Legelőször is egymással szót váltani. Erre jó alkalom egy efféle kongresszus. Nézzük, miről is volt szó a hivatalos programban?

A kongresszust Des McAnuff, a Stratfordi Shakespeare Fesztivál igazgatója, legendás

Broadway és Metropolitan-előadások rendezője nyitotta meg. Beszéde megejtő hitvallás volt a művészetek – klasszikus vagy kortárs – Shakespeare és Eötvös Péter(!) mellett, arra figyelmeztetve, hogy nekünk, a művészet szolgálóinak mekkora a felelősségünk.

„Ha felépítjük, bejönnek?” volt a címe annak a beszélgetésnek, melyben a – válság ellenére meg-meg nyíló – új előadó-művészeti helyszínek és a becsábítandó közönség viszonyáról szolt. Az új épületek alkalmazkodásáról a hagyományos és egyre változó előadó-művészeti produkcióknak, eseményeknek helyt adó terekhez. Ehhez kapcsolódott a „Nem hagyományos előadó-művészeti helyszínek”-ről folytatott beszélgetés. Koncertteremnek és ifjúsági zenei foglalkoztatónak berendezett, országot járó kamion (Hollandia) elnyújtott időtartamú fesztivál keretében fodrásznál, patikában, óvodában és bankban muzsikáló kamaraegyüttes, szólista, jazz-trió (Lengyelország, Wrocław) adtak példát arra: mi mindent lehet a zene, a művészet szolgáltatába állítani.

A Királyi Konzervatórium folyosóján épp csak megsimogattuk tekintetünkkel Bartók egész alakos bronz szobrát a másik magyar résztvővel, Káel Csabával, a MŰPA nemrég kinevezett vezérigazgatójával, mert siettünk a Nagyterembe, ahol a „Beethoven és agyunk” címmel hallgathattuk meg azt az izgalmas előadást, mely a zene fiziológiai és pszichológiai vonatkozásairól szolt a terület két nemzetközi híru szakértője, Daniel Levitin, a pszichológia professzora, zenetudós és Edwin Outwater karmester tolmácsolásában. Elbűvölő azt látni, hogy a zene milyen, többnyire pozitív agyi tevékenységek indukálója, ugyanakkor az is nagyon érdekes, hogy például az ismétlés, mint agyi tevékenység és egy-egy zenei megoldás összehasonlítása hogyan adnak kulcsot a kompozíció és a befogadás egy-egy titkához.

„Befolyásolják-e a művészetek a társadalmi-politikai változásokat? Kell-e befolyásolniuk?” Ez volt a címe annak a beszélgetésnek, melynek résztvevői a nagy indiai származású karmester Bécsben született, Montrealban nevelkedett, jelenleg épp a Torontói Konzervatórium művészeti programjait igazgató Mervon Mehta, a Berklee College of Music-ot végzett Ramzy Suleiman, aki a Közel-Kelet művészeit segítő alapítványt hozott létre, Simon Wynberg, Dél-Afrikában született gitárművész, aki

pályája során bejárta szinte az egész világot, jelenleg az ARC vonósnégyes művészeti vezetője. Bizony, nehéz elhinni, hogy az elzárt Gázában, Daniel Barenboim szenzációt keltő zenei kezdeményezési színterén, vagy a valamikori Dél-Afrikában a zenének lehet, lehetett szerepe a változásokban. Pedig lehet, ha nem is közvetlen és nem is azonnali.

„A 21.század sokszínű közönsége” című beszélgetésben már maguk a résztvevők is a sokszínűséget képviselték. Az indiai, de Kanadában felnőtt koreográfus Nova Bhattacharya, az arab gyökerű, de Kanadában főleg a barokk zenén felnőtt, azt sikeresen vezénylő Ashiq Aziz és a karibi származású neves kanadai fotóművész, Che Kothari és a New Yorkban doktorált, Wrocławban dolgozó Piotr Turkiewicz beszélgettek, mennyire fontos az egyes kultúrák tiszteletben tartása, a közönség ez irányú érdeklődésének figyelembe vétele, ugyanakkor annak a küldetésnek a teljesítése is, hogy átjárókat teremtsünk az egyes kultúrák és egyes műfajok között.

A beszélgetések szüneteiben, koncertek után, helyszínről helyszínre bandukolva osztottuk meg gondolatainkat régi és új ismerősök, a konferencia több mint háromszáz résztvevője. Szomorú volt hallgatni, hogy a költségvetési megvonások hány országot sújtanak. (Sokat.) Még szomorúbb azt hallani, hogy egynemely régi demokrácia új vezetői a művészetet az elit fölös szórakozásának látatva némi kéjjel, a választók felé kacintva győzelmi jelentésként közlik az újabb elvonásokat. Öröm volt viszont hallani egy-egy új koncertterem megnyitásáról, vagy egy-egy újabb sikeres ifjúsági-közönségnevelő programról. Merthogy ők azok, akik a jövőben továbbvihetik a mi édes terhünket: közönség, művész, azt segítő menedzser bújik meg minden fiatalban. Csak elő kell hívni!

Ki-ki hazament Torontóból, hogy a földindulás után újraépítse az utakat. Vagy újakra lépjen.

Kovács Géza